

Norvegija gali didžiuotis savo sūnumis:
Henriku Ibsenu, Edvardu Munchu ir geriausiu trilerių rašytoju Jo Nesbø.
NEW YORK TIMES

Jo Nesbø

Peilis

baltos lankos

J O N E S B Ø

PEILIS

Iš norvegų kalbos vertė
Giedrė Rakauskaitė

baltos lankos

2 skyrius

Sveinas Finas pasilenkė prie moters ir uždėjo ranką jai ant kaktos. Ši buvo šlapia nuo prakaito. Į jį išmeigtos plačiai atmerktos akys buvo kupinos skausmo. Arba baimės. Jis spėjo, kad daugiausia baimės.

– Ar manęs bijai? – sušnabždėjo jis.

Ji linktelėjo ir nurijo. Jis visada galvodavo, kokia ji graži. Kai stebėdavo, kaip ji išeina ir pareina namo, kaip treniruojasi sporto klube, kai sėdėdavo metro vos už kelių sėdynių nuo jos ir leisdavosi matomas. Tam, kad primintų apie save. Bet jis niekada nematė jos tokios gražios kaip dabar, tokios bejėgės ir paslikos, pavaldžios jo prievartai.

– Mieloji, pažadu, kad viskas įvyks greitai, – sušnabždėjo jis.

Ji nurijo. Tokia persigandusi. Jis pagalvojo, ar jos nepabučiaus.

– Peilis į pilvą, – sušnabždėjo jis. – Ir viskas bus baigta.

Ji smarkiai užsimerkė, blakstienomis nuriedėjo dvi ašaros.

Sveinas Finas tyliai nusijuokė.

– Žinotai, kad ateisiu. Žinotai, kad tavęs neapleisiu. Juk pažadėjau.

Jis perbraukė pirštu prakaito ir ašarų mišinį jai ant skruosto. Pro didelę skylę plaštakoje pamatė vieną jos akį, pagalvojo apie erelio sparnus. Skylė atsirado, kai jaunas policininkas suvarė jam į plaštaką kulką. Jie teisė Sveiną Finą už aštuoniolika seksualinių

užpuolimų ir skyrė jam dvylika metų kalėjimo, jis prisipažino, bet nesutiko vadinti to užpuolimais, taip pat nemanė, kad toks vyras kaip jis už tokius veiksmus turėtų būti baudžiamas. Bet, akivaizdu, teisėjai ir prisiekusieji galvojo, kad Norvegijos įstatymai yra aukščiau už gamtos įstatymus. Tačiau jis nesutiko su jų nuomone.

Pro kraterį plaštakoje vis dar spindėjo viena į jį įbesta akis.

– Mieloji, ar esi pasiruošusi?

– Nevadink manęs taip, – suaimanavo ji. Maldaujamai ir nuolankiai. – Ir nesakyk „peilis“...

Sveinas Finas atsiduso. Kodėl žmonės taip bijo peilių? Tai juk pirmasis žmonijos įrankis, per du su puse milijono metų buvo galima prie jo priprasti, bet vis tiek atsiranda tokių, kurie neįstengia išvengti grožio tame, kas padėjo jiems išlipti iš medžių. Medžioklė, prieglobstis, žemdirbystė, maistas, gynyba. Peiliu gyvybė buvo ne tik atimama, bet ir sukuriama. Medalis turi dvi puses. Tik tai suvokiantieji perpranta savo žmogišką kilmę gali mėgti peilius. Mėgti ir bijoti. Vėlgi – tai dvi to paties medalio pusės.

Sveinas Finas pakėlė akis. Į gulinčius ant spintelės paruoštus peilius. Nepriekaištingam darbui būtinas nepriekaištingas peilis. Šie peiliai tikrai geri, patogūs, puikios kokybės. Bet, žinoma, jiems trūksta to, ką Sveinas Finas vertina labiausiai. Asmenybės. Dvasios. Prieš susitikimą su aukštu jaunu policininku trumpais styrančiais plaukais Sveinas Finas turėjo dvidešimt šešių peilių kolekciją.

Pats puikiausias buvo javietiškas peilis. Ilgas, plonytis ir asimetriškas, tarsi išsiritusi gyvatė su rankena. Tikras grožis, tarytum moters. Gal ir ne pats parankiausias naudoti, bet pasižymėjo tiek gyvatės, tiek gražios moters hipnotizuojančiomis savybėmis. Žmonės darydavo tai, kas jiems liepiama. Pats veiksmingiausias žudymo įrankis toje kolekcijoje buvo rampuris, tikras indų mafijos numylėtinis. Nuo įrankio sklido šaltis, tarsi jis būtų ledinis.

Buvo toks bjaurus, kad kėlė susižavėjimą. Karambitas, savo forma primenantis tigro nagą, buvo ne tik veiksmingas, bet ir gražus. Bet turbūt grožis visada tiesmukas ir susijęs su išskaičiavimu – kaip šiek tiek per gausiai prisidažiusi kekšė pernelyg aptemta suknele per gilia iškirpte. Sveinui Finui jis niekada nepatiko. Jis mėgo nekaltumą. Skaistumą. Mieliau rinkosi paprastumą. Tai ikūnijo dažniausiai naudojamas kolekcijos įrankis. Suomiškas pūkas. Jo kriaunos buvo pagamintos iš riešutų spalvos medienos. Visai nepriminė rankenos, geležtė buvo trumpa ir lenkta, su smaigaliu ir aštriais dantytais ašmenimis. Jis nusipirko pūką Turku mieste, o po dviejų dienų pasinaudojo juo aiškindamas padėtį apvalinai aštuoniolikmetei, kuri vienut vienutelė dirbo degalinėje „Neste“ netoli Helsinkio. Tada Finas – kaip visada jam lytiškai susijaudinusi – pradėjo šiek tiek mikčioti. Tai nereiškė, kad jis nebegalėjo valdytis, veikiau atvirksčiai, tiesiog taip veikia dopaminas. Vadinasi, nugyvenęs septyniasdešimt metų jis vis dar toks pats stiprus. Įlėjęs pro duris jis per dvi su puse minutės suspėjo prispausti ją prie kasos aparato, nusmukti jai kelnes, įeiti į ją ir ejakuliuoti, pačiupti jos tapatybės kortelę, ant kurios buvo parašytas Malinos vardas ir adresas, o tada išsinešdinti. Dvi su puse minutės. Per kiek sekundžių jis ejakuliuo? Šimpanzių lytinis aktas trunka maždaug aštuonias sekundes. Aštuonias sekundes abi beždžionės būna nesaugios pasaulyje, pilname visur tykančių plėšrūnų. Gorilos, kurioms gresia mažiau pavojų, gali pratęsti malonumą iki vienos minutės. Bet disciplinos besilaikantis žmogus prieš pilname pasaulyje turi aukotis dėl aukštesnio tikslo – apvaisinimo. Banko apiplėšimas niekada neturėtų trukti ilgiau nei keturias minutes, o lytinis aktas viešoje vietoje niekad neturėtų trukti ilgiau nei dvi su puse minutės. Žvelgiant pro evoliucijos prizmę, tai tikrai teisinga, laikas nulemia viską.

Bet dabar jie yra saugioje aplinkoje. Jų lytinis aktas vis tiek neįvyks. Tai nereiškia, kad jis nenori, – tikrai nori. Bet dabar į ją susmigs peilis, tos moters neverta bandyti apvaisinti, vis tiek palikuonių nesusilauks. Tokiu atveju disciplinos besilaikantis vyras taupo savo brangią spermą.

– Galiu vadinti tave mylimąja, mes juk susižadėję, – šnabždėjo Sveinas Finas.

Ji spoksojo į jį, išpūtusi nuo siaubo patamsėjusias akis. Tokias tamsias, tarsi jos jau būtų užgesusios. Tarsi nebebūtų likę šviesos, kurią dar būtų galima užpūsti.

– Mes tikrai esam susižadėję, – nusijuokė jis ir prispaudė savo putnias lūpas jai prie burnos. Iškart nušluostė jai lūpas rankove, kad neliktų jo seilių.

– O čia yra tai, ką tau pažadėjau... – tarė jis, paglostė jai tarp krūtų ir brūkštelėjo pilvo link.

3 skyrius

Haris nubudo. Kažkas negerai. Jis žinojo, kad tuoj prisimins, kas nutiko, kad prieš smogiant tikrovei jam liko kelios sekundės. Atsimerkė ir iškart pasigailėjo. Atrodė, kad pro purviną niūrų langą krintanti ir mažą tuščią svetainę užliejanti šviesa skverbiasi tolyn iki skaudulio jam už akių. Vėl ieškojo prieglobsčio tamsoj, kitapus akių voku, ir bandė prisiminti, ką sapnavo. Žinoma, kad Raketę. Pirmiausia sugrįžo tas pats begales kartų sapnuotas sapnas apie tą prieš daug metų išaušusį rytą, praėjus visai nedaug laiko nuo jų pažinties. Ji gulėjo, padėjusi galvą jam ant krūtinės, o jis paklausė, ar ji patikrinusi, ar tiesą žmonės kalba, esą jis neturi širdies. Raketė nusijuokė, tas juokas jam taip patiko, jog galėjo krėsti pačias didžiausias kvailystes, kad tik ją prajuokintų. Tada ji pakėlė galvą, pažvelgė į jį savo šiltomis rudomis akimis, paveldėtomis iš austrės mamos, ir atsakė, kad tie žmonės teisūs, bet ji paskolinsianti jam pusę savosios. Taip ir padarė. Raketės širdis buvo tokia didelė, ji pripildė jo širdį kraujo, atitirdė, vėl pavertė jį tikru žmogumi. Ir sutuoktiniu. Ir tėvu. Rimto užsisklendusio berniuko Olego, kurį Haris pamilo kaip tikrą sūnų. Haris buvo laimingas. Ir persigandęs. Nežinodamas, kas laukia, jis galėdavo pasinerti į laimę, bet buvo nelaimingas, kadangi žinojo, kad kažkas darosi, kad jis tokiai laimei tiesiog nesukurtas. Mirtinai bijojo netekti Raketės. Juk viena širdies pusė negali plakti, jei neplaka kita. Jis tai žinojo, kaip ir Raketė. Tad jei jis

negali gyventi be jos širdies pusės, kodėl šiandakt sapne bandė nuo jos pasprukti?

Jis nesuprato, ne viską prisiminė, bet Raketė atėjo pareikalauti savo širdies pusės, klausėsi silpnėjančių jo širdies dūžių, išsi-aiškino, kur jis yra, ir paspaudė durų skambučio mygtuką.

Pagalčiau kumščio smūgis. Tikrovė.

Kad jos neteko.

Jis ne pabėgo, o buvo išvartytas lauk.

Haris kvėptelėjo. Ausų kanalais brovėsi garsas, ir jis suvokė, kad gelia ne vien už akių, skausmas veria visas smegenis. Juk prieš pabudamas sapnavo būtent šį garsą. kažkas skambina į duris. Vėl nubudo idiotiška, varginanti ir neapleidžianti viltis.

Neprasimerkęs Haris nuleido ranką ant grindų prie sofos, siekdamas viskio butelio jį apvertė, o išgirdęs, kaip šis rieda nušiorusiu parketu, suprato, kad bus jau tuščias. Šiaip ne taip praplėšė akis. Stebeilijo į savo ranką – nusvirusią ant grindų, panašią į godumo paženklintą leteną, į pilką didžiojo piršto protezą iš titano. Ranka buvo kruvina. Velnias. Jis pauostė pirštus, mėgino prisiminti, kaip baigėsi vakarykštė diena, svarstė, ar čia lankėsi kokios nors moterys. Nusimetė antklodę ir žvilgtelėjo į savo ilgą nuogą liesą šimto devyniasdešimt trijų centimetrų ilgio kūną. Visai neseniai jis įvertino, kad kol kas toks gyvenimo būdas nepaliko išoriškai matomų pėdsakų, bet jei viskas vyks kaip paprastai, savaitė po savaitės raumenų masė vis nyks ir jau dabar pilkšva oda įgaus baltos paklodės atspalvį, jis pavirs į vaiduoklį ir galiausiai išnyks. Juk dėl to ir geriama, ar ne?

Jis sudejavo ir atsisėdo. Apsidairė. Vėl nusirito ten, kur buvo nugarmėjęs prieš atvirsdamas į žmogų. Tik dar viena pakopa žemiau. Gal tai likimo ironija, nežinia, bet keturiasdešimties kvadratinį metrų dviejų kambarių butas, kuriame jį priglaudė, o paskui jam išnuomojo jaunesnis kolega iš policijos, buvo įrengtas

po butu, kuriame jis gyveno prieš išsikraustydamas į erdvę dideliame sklype stovintį Rakelės namą Holmenkolene. Įsikėlęs į šį butą Haris iš IKEA nusipirko sofą-lovą. Už jos pastatė knygų lentyną ir surikiavo joje plokšteles, įsigijo svetainės staliuką, veidrodi (šis vis dar stovėjo ant svetainės grindų atremtas į sieną) ir komodą į koridorių. Daugiau baldų bute nebuvo. Haris nežinojo, ar tai lėmė aplaidumas, ar bandymas įtikinti save, kad visa tai laikina, kad Rakelė apsigalvos ir leis jam sugrįžti.

Jis pasvarstė, ar nevertėtų išsivemti. Taip. Pasirodo, jis gali pats nuspręsti. Regis, jau po poros savaičių kūnas priprato prie nuodų, pakelia didelius kiekius ir reikalauja vis didesnių. Haris spoksojo į tuščią viskio butelį, nuriudėjęs ir sustojęs jam prie kojų. „Peter Dawson Special“. Tai nereiškia, kad jis itin geras. Tikrai geras yra „Jim Beam“. Be to, pilstomas į keturkampius butelius, kurie nerieda grindimis. Tačiau „Dawson“ kainuoja nedaug, o ištroškęs alkoholikas, gaunantis pareigūno atlyginimą ir turintis tuščią sąskaitą, tikrai neriečia nosies. Haris žvilgtelėjo į laikrodį. Be dešimt keturios. Po dviejų valandų ir dešimties minučių parduotuvė užsidarys.

Jis įkvėpė ir atsistojo. Atrodė, galva tuoj sprogs. Susvyravo, bet išsilaiškė ant kojų. Jautėsi kaip vandenyno dugne gyvenanti žuvis, kurią taip greitai iškėlė į viršų, kad akys ir viduriai pradėjo virsti lauk; jį traukė taip stipriai, kad nuo kabliuko liko pjautuvo formos rožinis randas, įrėžtas nuo ausies iki kairiojo lūpų kampučio. Haris pagraibė po antklode, bet apatinių nerado, nuo grindų pakėlė džinsus, apsimevė, tada nuėjo į koridorių. Pro raštuotą matinį durų stiklą bolavo tamsus siluetas. Štai. Ji sugrįžo. Bet tą patį jis galvojo ir tada, kai kažkas už šių durų skambutį spaudė praeitą kartą. Tada apsilankė vyras ir paaiškino, kad atstovauja kompanijai „Hafslundo energija“, jis pastatysiąs modernų elektros skaitiklį, todėl bus galima vertinti elektros suvartojimą kas valandą ir

užregistruoti kiekvieną vatą. Visi jų klientai tokius jau įsigiję, todėl galį ir patys pasižiūrėti, kada tiksliai įjungė viryklę arba išjungė lempą. Haris atkirto, kad neturi viryklės, o jei ir turėtų, nenorėtų, kad kas nors žinotų, kada jis ja naudojasi, o kada ne. Tada užtrenkė duris.

Bet šįkart už durų tamsavo moters siluetas. Jos ūgio, jos sudėjimo. Kaip ji pateko į laiptinę?

Jis atidarė duris.

Jos atėjo dviese. Niekada neregėta moteris su tokia maža mergaite, kad pro stiklą net nesimatė. Išvydęs mergaitės laikomą kibirėlį pinigams, Haris suprato, kad pirmiausia jos paskambino prie vartų į kiemą, o tada jas įleido kaimynai.

– Rinkimo akcija, – paaiškino atėjūnė. Ant striukių abi vilkėjo oranžines liemenes su Raudonojo Kryžiaus emblemomis.

– Maniau, kad ji vyksta rudenį, – atsiliepė Haris.

Abi nebyliai spoksojo į jį. Haris iškart įvertino tai kaip priešišką, tarsi jis būtų apkaltinęs jas apgavyste. Paskui suprato, kad jos žvelgia su panieka, gal dėl to, kad jis stovi pusnuogis, dvokia alkoholiu, o laikrodis rodo ketvirtą valandą popiet. Bet tikriausiai ir kiti nežino apie šią turbūt visoje šalyje vykdomą pinigų rinkimo akciją.

Haris paklausė savęs, ar jam gėda. Taip. Šiek tiek. Įkišo ranką į džinsų kišenę, kur eidamas gerti visada laiko grynuosius; iš patirties žino, kad kortelės į tokią vietą neštis nepatartina.

Jis nusišypsojo mergaitei, kuri išpūtusi akis stebeilijo į jo kruviną ranką, ir įbruko suglamžytą banknotą pro plyšį užrakintu kibiriuko dangtelyje. Prieš banknotui išnykstant iš akių spėjo pastebėti barzdą. Edvardo Munko barzdą.

– Velnias, – nusikeikė Haris ir vėl įkišo ranką į kišenę. Tuščia. Kaip ir jo sąskaitoj.

– Atsiprašau? – pasitikslino moteris.

– Maniau, kad tai dviejų šimtų banknotas, bet padaviau jums Munką. Savo tūkstantuką.

– Štai kaip.

– Ar galėčiau... hmm jį atsiimti?

Mergaitė ir moteris spoksojo tylėdamos. Mergaitė kilstelėjo kibiriuką, kad jis gerai įsiziūrėtų į plastikine juostele užklijuotą dangtelį ir rinkimo akcijos logotipą.

– Suprantu, – sušnabzdėjo Haris. – O gal turit gražos?

Moteris šyptelėjo, tarsi jis būtų pajuokavęs, jis irgi skubiai išsišiepė tarsi pritardamas, kad ji teisi, o pats suko galvą beviltiškai ieškodamas problemos sprendimo. Du šimtai devyniasdešimt devynios kronos ir devyniasdešimt centų iki šešių valandų vakaro. Arba šimtas šešiasdešimt devynios kronos ir devyniasdešimt centų už pusę butelio.

– Galite pasiguosti tuo, kad pinigai bus skirti vargstantiesiems, – tarė moteris ir nusitempė mergaitę prie gretimų durų šalia laiptų.

Haris uždarė duris, nuėjo į virtuvę, nuo rankos nusiplovė kraują ir pajuto deginantį skausmą. Sugrįžęs į svetainę apsidairė ir pastebėjo, kad ant antklodės užvalkalo likęs kruvinos rankos atspaudas. Tada atsistojo keturiom, iš po sofos-lovos pasiėmė mobilųjį telefoną. Jokių žinučių, tik trys vakar vakare registruoti skambučiai, vienas – Bjorno Holmo, kriminalinių ekspertizių specialisto iš Toteno, du – Aleksandros, Teismo medicinos tarnybos darbuotojos. Haris su ja intymiai suartėjo neseniai, netrukus po to, kai jį išmetė iš namų, bet sprendžiant iš to, ką žinojo – ir prisiminė – apie ją, Aleksandra nebuvo tokia, kuriai mėnesinės trukdytų pasimėgauti kūniškais malonumais. Pirmą naktį, kai ji padėjo jam parsirasti namo ir abu nesėkmingai ieškojo raktų jo kišenėse, ji stebėtinai greitai atrakino spyną viелеle ir paguldė jį ant sofos-lovos, o pati įsitaisė šalia. Kai jis nubudo,

ji buvo išėjusi ir palikusi raštelį su padėka už suteiktas paslaugas. Gal kraujas jos?

Haris užsimerkė ir pamėgino susikaupti. Pastarųjų savaitių įvykiai ir jų eiliškumas šiek tiek išblukę, bet praeito vakaro ir nakties jis visiškai neprisimena. Atminty – tuštuma. Jis atsimerkė, pasižiūrėjo į skaudančią dešinę ranką. Trys kruvini krumpliai, nubrodinta oda, aplink sukrešėjęs kraujas. Jis su kažkuo mušėsi. O trys sužaloti krumpliai rodo, kad smūgiuota ne kartą. Haris pastebėjo, kad džinsai irgi kruvini. Iš krumplių tiek ištekėti negalėtų. Į mėnesinių kraują turbūt irgi nepanašu.

Nuvilkdamas kruviną antklodės užvalkalą Haris paskambino Bjornui Holmui.

Girdėjo signalus ir žinojo, kad kažkur skamba Henko Viljamsio daina, kurioje, anot Bjorno, minimas toks kriminalinių ekspertizių specialistas kaip jis.

– Kaip gyvuoji? – pasigirdo mielas totenietiškas Bjorno dialektas.

– Kaip čia pasakius, – atsiliepė Haris ir nuėjo į vonios kambarį. – Gal gali paskolinti tris šimtus kronų?

– Hari, šiandien sekmadienis. Parduotuvė uždaryta.

– Sekmadienis? – Haris nusimovė džinsus ir kartu su užvalkalu nusviedė į perpildytą nešvarių skalbinių dėžę. – Velnias.

– Dar kas nors?

– Matau, kad apie devintą man skambinai.

– Taip, bet tu neatsiliepei.

– Ne, mobilusis turbūt visą parą gulėjo po sofa. Sėdėjau „Jealousy“.

– Taip ir maniau, todėl paskambinau Eisteinui. Jis patvirtino, kad tu ten.

– Ir?

– Atvažiavau. Ar tikrai neatsimeni?